

Onemocnění HIV/AIDS

Přehled

- Etiologie, způsoby přenosu HIV
- Bezpečnostní pravidla
- Epidemiologie, význam pandemie
 - Ve světě
 - V ČR
 - HIV+ děti
- Klinické a laboratorní kategorie
 - Klinické projevy HIV
- Diagnostika
- Terapie

r. 1981

- **San Francisco, New York**
 - Kaposiho sarkom
 - Pneumocystová pneumonie
 - Hluboký imunodeficit
- **GRID** (Gay-Related Immune Deficiency)

Postižené skupiny

- Intravenózní uživatelé drog (IUD)
- Narkomani
- Hemofilici
- Příjemci krevních derivátů
- Dospělí z centrální Afriky
- Děti nemocných žen

r. 1982 - AIDS

- **A**cquired
- **I**mmuno
- **D**eficiency
- **S**yndrome

Syndrom získaného imunodeficitu

HIV – čeleď *Retroviridae*

□ 1983

- Francie – LAV (lymphadenopathy virus)
- USA – HTLV III (Human T-lymphocyte virus)

□ 1986

- Mezinárodní komise pro nemonklaturu virů
 - LAV-1, HTLV III.....**HIV-typ 1**
 - LAV-2.....**HIV-typ 2**

Způsob přenosu HIV

- Vysoká koncentrace viru
v tělesných tekutinách
 - **Sperma**
 - **Krev**
 - **Cervikovaginální sekret**

Způsob přenosu HIV

- Akceptované možnosti způsobu přenosu:
 1. **Sexuálně**
 2. **Parenterálně**
 3. **Vertikálně**

1. Sexuální přenos

- Nechráněným sexuálním stykem s HIV+ osobou
- Celosvětově nejvýznamnější způsob přenosu (> 95% HIV infikovaných)
- **Heterosexuální styk**
 - Hlavní způsob přenosu HIV celosvětově (90%)
- **Homosexuální styk**
 - Hlavní způsob přenosu HIV v záp. Evropě (v ČR), Sev. Americe, Austrálii

2. Parenterální přenos

- **Intravenózní uživatelé drog**
- **Příjemci krve a krevních derivátů**
 - Screeningové testování od r. 1987
 - Dárců krve
 - Krevních a plazmatických produktů
 - ↓ přenosu HIV
 - Nové technologie výroby

3. Vertikální přenos

□ Z HIV+ matky na dítě

Během:

- Těhotenství (in utero)
- Porodu (nejrizikovější)
- Kojení

□ S intervenčním přístupem

- matka - cART, SC, zákaz kojení, profylaxe dítěte
- Pravděpodobnost přenosu HIV na dítě < 5%

Virulence HIV

□ HIV

- **Velmi citlivý**
- Vitální tělesné tekutiny
- Ve vnějším prostředí ihned zahyne
- V zaschlých tělesných tekutinách – neinfekční
- Neproniká intaktním kožním krytem

Bezpečnostní pravidla

- **Obecně platné zásady bezpečnosti práce**
 - Fyzikální vyšetření
 - Žádné ochranné pomůcky
 - Odběr biologického materiálu
 - Rukavice
 - Invazivní zákrok
 - Rukavice, rouška se štítem, zástěra...

Dekontaminace

!!! Podle obecně platných zásad ve zdravotnických zařízeních !!!

- **Obvyklé dezinfekční prostředky**
- **Obvyklé mechanické ošetření**

HIV/AIDS

**- epidemiologie,
význam pandemie**

WHO

- Na celém světě **žije > 35 mil. HIV+**
 - 3 mil. dětí < 15 let věku
- Každoročně
téměř 3 mil. nově infikovaných HIV
- Od začátku pandemie **zemřelo > 25 mil. HIV+**
- Počet reálně infikovaných a reálně zemřelých daleko vyšší

Incidence HIV

- Sub-saharská Afrika 22,5 mil.
 - >68% HIV+ (celosvětově)
- J a JV Asie 4,0 mil.
- Latinská Amerika 1,6 mil

Západní a střední Evropa

- Žijící HIV+ 700 000 – 1 200 000
- Nejvyšší incidence:
 - Španělsko > 230 000 HIV+
 - Itálie > 220 000 HIV+
 - Francie > 200 000 HIV+

Počet HIV+ v ČR k 31.7.2012

- Občané ČR 1796
- Cizinci 354
- Celkem **2150**
- Zemřelo 256
- Absolutní počet HIV+ stále narůstá

HIV/AIDS

**klinické a laboratorní
kategorie,
diagnostika**

HIV infikuje

- **Lymfocyty T**

- s transmembránovým glykoproteinem (receptorem) CD4

- = **Th lymfocyty** (CD4+ lymfocyty, buněčná imunita)

- Makrofágy

- Mozková mikroglie

- Dendritické buňky v kůži a v lymfatických uzlinách

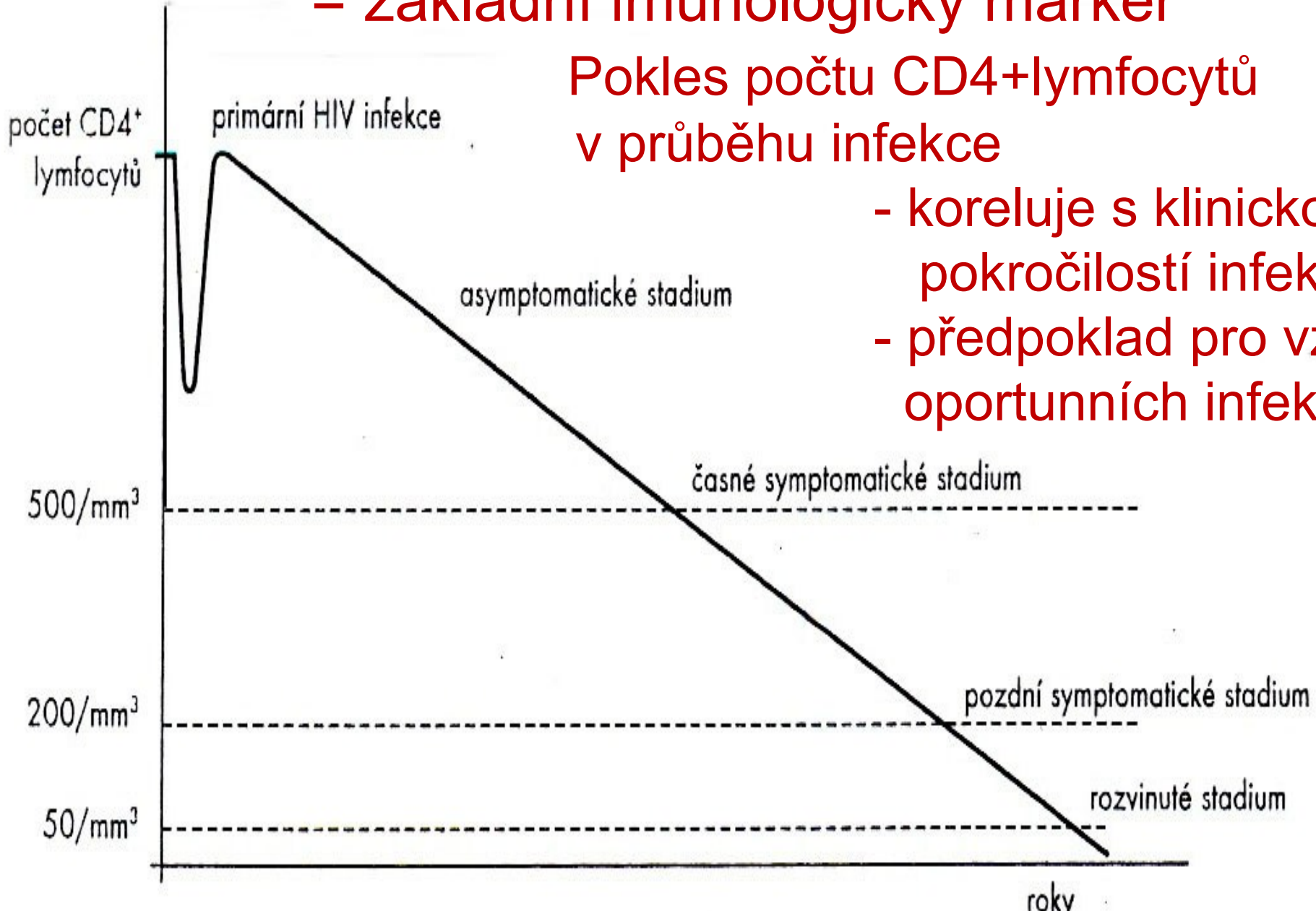
- Bb. střevní sliznice

- Bb. bez CD4 receptoru

Absolutní počet CD4+ lymfocytů

= základní imunologický marker

Pokles počtu CD4+lymfocytů
v průběhu infekce

Klasifikace HIV infekce podle CDC r. 1993

Laboratorní kategorie

Laboratorní kategorie	Absolutní počet CD4+ lymfocytů	% CD4+ lymf. z celkového počtu lymfocytů
1	≥ 500	≥ 29
2	499 – 200	29 – 14
3	< 200	≤ 14

Klasifikace HIV infekce podle CDC r. 1993

Klinické kategorie

- ▣ **A**...asymptomatický průběh
persistující generalizovaná lymfadenopatie
primární HIV infekce
- ▣ **B**...“malé“ oportunní infekce
a nespecifické stavy
- ▣ **C**...“velké“ oportunní infekce, nádory
a jiné stavy definující AIDS

Primoinfekce

- 2 - 6 týdnů po expozici
- Akutní retrovirový syndrom, primární HIV infekce, syndrom infekční mononukleozy („mononucleosis-like syndrom“)
- U 50 – 70% infikovaných

Primoinfekce

- Horečka, lymfadenopatie, faryngitida...
- Exantém (často prchavý, morbiliformní)
- Myalgie, artralgie, průjem, cefalgie...
- Nauzea, zvracení, hepatosplenomegalie...
- Soor...
- Neurologická symptomatologie (serózní meningoencefalitida)...
- Aftózní stomatitida...

Primoinfekce

- Laboratorně:
 - Leukopenie
 - Negativní protilátky anti-HIV
 - Pokles CD4+ lymfocytů
 - Pozitivní antigen p24
- Prognóza – akutní fáze spontánně odezní
- Terapie - symptomatická

Klinická kategorie B

- Orofaryngeální kandidová infekce
- Vulvovaginální kandidová infekce (chronická nebo obtížně léčitelná)
- Herpes zoster recidivující nebo postihující více dermatomů
- Listerióza
- Lymfoidní intersticiální pneumonitida
- „vlasatá“ leukoplakie
- Trombocytopenie, periferní neuropatie...

Klinická kategorie C = AIDS

- „velké“ oportunní infekce
 - Nádory
 - HIV-encefalopatie
 - Wasting syndrom
-
- CD4+ lymfocyty ≤ 200 buněk/mm³

AIDS = „velké“ oportunní infekce

- Pneumocystová pneumonie
- Toxoplazmová encefalitida
- Ezofageální, tracheální, bronchiální nebo plicní kandidóza
- Chronický anální herpes simplex nebo herpetická bronchitida, pneumonie nebo ezofagitida
- CMV retinitida
- Generalizovaná CMV infekce
- TBC, atypická mykobakteriόza...

AIDS = nádory

- Kaposiho sarkom
- Systémový non-hodgkinský lymfom
- Primární lymfom mozku

Onemocnění HIV/AIDS

- Klinické projevy
velmi polymorfní a nespecifické
- Podmínka diagnózy = exaktní průkaz
specifických protilátek anti-HIV (ELISA)
- Bez přítomnosti protilátek anti-HIV
není přítomna HIV infekce

Diagnostika HIV infekce

1. **Sérologicky**

- Detekce specifických protilátek
- Metody nepřímé diagnostiky

2. **Virologicky**

- Detekce viru nebo jeho částí
- Metody přímé diagnostiky
 - Technicky obtížné
 - Nebezpečné pro personál
 - Drahé

Detekce specifických protilátek

□ **Anti-HIV**

- Specifická protilátka proti transmembránovému glykoproteinu v zevním obalu viru
 - ELISA
 - Western blot (WB)
 - specifičtější, méně sensitivní

□ **Anti-p24**

- Specifická protilátka proti antigenu p24 (protein tvořící kapsidu viru)

Detekce viru nebo jeho částí

- **Vlastní HIV**
 - EM nebo kultivací (experimentálně)
- **Antigen p24**
 - Protein tvořící kapsidu viru
- **Virová RNA** (virový genom)
 - Počet replik kopií RNA HIV /ml plazmy metodou PCR (virová nálož RNA HIV)
- **Provirová DNA HIV**
 - Z buněk periferní krve

Závěr ⁽¹⁾

- **Neexistuje žádný specifický klinický projev onemocnění HIV/AIDS**
- Klinické projevy jsou stejné jako u celé řady nejrůznějších nemocí
- S HIV infekcí se můžeme setkat v kterémkoli medicínském oboru (kdekoli, kdykoli)

Závěr ⁽²⁾

- Při dodržení standardních základních pravidel bezpečnosti práce ve zdravotnických zařízeních není na místě žádná obava z přenosu HIV infekce
- Reálně připadá v úvahu v našich podmínkách pouze přenos
nechráněným sexuálním stykem

TERAPIE ONEMOCNĚNÍ HIV/AIDS

26 látek s AR aktivitou

1. **NRTI**

Nukleosidové inhibitory reverzní transkriptázy

2. **NNRTI**

Nenukleosidové inhibitory reverzní transkriptázy

3. **PI** proteázové inhibitory

4. **II** integrázové inhibitory

5. **EI** inhibitory vstupu

- Inhibitory fúze
- Inhibitory koreceptorů CCR5

Cílová vazebná místa AR léčiv

- **Enzymy kódované virem** (intracelulárně)
 - Reverzní transkriptáza
 - Integráza
 - Proteáza
- **Receptory hostitelské buňky** (extracelulárně)
 - Diferenciační povrchové glykoproteiny CD4
 - Chemokinové koreceptory CCR5

NRTI

- Vazebné místo – RT
- Virová RNA → DNA
- Přirozené nukleové báze – nositelé informace
 - Purinové – adenin, guanin
 - Pyrimidinové - thymin, cytosin
- **„falešné báze“ – léčivo**
- Blokáda syntézy DNA

NRTI

Generický název	Obchodní název
Zidovudine (ZDV), azidothymidine (AZT)	Retrovir, Azitidin
Didanosine (ddl)	Videx, Videx EC
Zalcitabine (ddC)	Hivid
Stavudine (d4T)	Zerit
Lamivudine (3TC)	Epivir
Abacavir (ABC)	Ziagen
Emtricitabine (FTC)	Emtriva
Tenofovir (TDF)	Viread

NRTI

Generický název	Obchodní název
ZDV + 3TC	Combivir
ZDV + 3TC + ABC	Trizivir
3TC + ABC	Kivexa
FTC + TDF	Truvada

NNRTI

- Vazebné místo – RT
- **Vazba (RT + NNRTI)**
- Blokáda syntézy DNA (Virová RNA → DNA)

NNRTI

Generický název	Obchodní název
Nevirapine (NVP)	Viramune
Delavirdine (DLV)	Rescriptor
Efavirenz (EFV)	Stocrin, Sustiva
Etravirine (ETV)	Intelence

PI

- Vazebné místo – virová proteáza
- V konečné fázi syntézy nového virionu
- Polyproteinový konglomerát
 - Aktivace virové proteázy
- Infekční virová partikule
- **Blokáda vzniku zralého infekčního virionu**

PI – proteázové inhibitory

Generický název	Obchodní název
Saquinavir (SQV-hgc)	Invirase
Saquinavir (SQV-sgc)	Fortovase
Ritonavir (RTV)	Norvir
Indinavir (IDV)	Crixivan
Nelfinavir (NFV)	Viravept
Amprenavir (APV)	Agenerase
Fosamprenavir (FPV)	Telzir
Tipranavir (TPV)	Aptivus

PI – proteázové inhibitory

Generický název	Obchodní název
Lopinavir/ritonavir (LPV)	Kaletra
Atazavir (ATV)	Reyataz
Darunavir (DRV)	Prezista

- Vazebné místo – virová integráza
 - Katalytická aktivita integrázy
 - ⇒ kovalentní inserce nebo integrace virové DNA do genomu hostitelské buňky
- II ⇒ **ztráta katalytické aktivity virové integrázy,**
neporušená hostitelská DNA

II – integrázové inhibitory

Generický název	Obchodní název
Raltegravir (RAL)	Isentress

EI – inhibitory vstupu

FI – inhibitory fúze

Generický název	Obchodní název
Enfuvirtide (ENF)	Fuzeon

Inhibitory koreceptorů CCR5

Generický název	Obchodní název
Maravirocum (MVC)	Celsentri

Současná reálná perspektiva léčby

**Onemocnění HIV/AIDS
nadále zůstává onemocněním
nevléčitelným, ale léčitelným...**